

Előfizetési díj.

Videkekre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egy évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra helyben	1 "
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadunk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötödik hasábozott garmond, sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haase
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttérli cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belkirály-utca szeglet trencsain-vár 7. szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Készítők nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1874. második fél évi folyamára.

„KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélseztérben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Néhány cikk államháztartásunk érdekében.

II.

Kolozsvárt, sept. 4. 1874.

(B.) Kétséget nem szenved, hogy a közgazdatis, igazságszolgáltatás, adók pontos, gyors és olcsó kezelésének semmi sem áll annyira utjában, mint a törvényhatóságok czélaránytalan, egyenlőtlen felosztása.

Ha tehát egészséges alapokra akarjuk fektetni háztartásunk reformjait, legelsőbben is, a törvényhatóságok czélszerű kikerekítését kell keresztülvinni.

Volt módunk tapasztalni, hogy a mihelyt ezen kérdés csak érintetik is, egész legioja zúdul fel a nemzetiségi, vidéki, helyi és személyes érdekeknek.

Az erdélyi szászok, a Királyföldet „noli me tangeré”-nek szeretnék declaráltatni, bárha külön vált s más törvényhatóságokba beszőgellő részei is vannak. S nem azért ragaszkodnak ők a Királyföld integritásához, mintha a Királyföld összes lakóinak akarnának valami előnyt biztosítani, hanem csak azért, hogy a szász nemzetnek, mint ilyennek „Sonderstellung”, mondhatni külön államiságot biztosítsanak.

A Jászság és Kúnság is ragaszkodik jelenlegi állásának fenntartásához s pedig szíveteket képez más törvényhatóságban.

A legabnormisabb fekvésű megyék is, történelmi jogcimen ragaszkodnak a „status quo”-hoz.

Mindezek azonban csak annyiban veendőek tekintetbe, a mennyiben a végcél keresztültelét nem akadályozzák.

A belügyminister első javaslata elég rég közkézen forog, a 21.-es bizottmány ezen tárgyra vonatkozó javaslatát is, — ha csakugyan javaslatnak lehet azt nevezni, — elég rég ismerik az érdekeltek, vidékek szerint csoportosulva tanácskoztak e kérdés felett a képviselők is, s megadták felvilágosításukat, a belügyminister nem régiben újból felvilágosításokat és nyilatkozatokat kért az illető hatóságoktól.

Mindezek után ki mondhatná, hogy az illetők el lettek volna zárva attól, hogy érdekeiket felfejthessék, s mindemellett hallottunk oly nézetet is, mintha a belügyminister által kitűzött zárnapi t. i. sept. 15. — mely idő alatt az illető hatóságoknak feltételeiket meg kell adni, — igen rövid volna. S ezt épen ellenzéki lapban olvastuk.

Nem vagyunk képesek felfogni, hogyan vállalkozhatna magára az ellenzék a történelmi jogokhoz való tulságos ragaszkodás által a conservatívek szerepét. Mert azt fel nem tesszük, hogy a párt népszerűségi érdekeinek képes volna áldozatul hozni a közérdeket s csupa pártérdekből, ha csak ideig meddig is akadályozni, egy a jelenleginél pontosabb, gyorsabb, olcsóbb közigazgatás, igazságszolgáltatás és adó-kezelési rendszer létrejöttét.

Általában ideje már ezen kérdésben véget szakítani az eddigi tapogatózó eljárásnak, mert az eszmék tisztázására meg volt téve minden; azokat pedig, a kik a torony vagy más érdekekért rajonganak, vagy azoknak önérdékből tömjéneznék, megnyerni úgy sem lehet, sőt a tapogatózó eljárásba bátortalanságot látva, ez újabb reményeket ébreszt bennünk.

Alig hihető, hogy a belügyminister utolsó felhívására adandó feleletekben valami újat fedezzen fel akár a minister, akár a ház.

Azonban ám várjuk be az eredményt, abból majd meglátjuk, volt-e és mi eredménye az országgyűlés eddigi habozó eljárásának, melybe a belügyministert is belesodorta, s nem lett volna-e czélszerűbb szorosan az alkotmányosság keretén belülmaradva, a belügyminister első javaslatát egyenesen az osztályok és a házban tárgyalni, azon a szükséges javításokat megtéve, az új területi felosztást gyorsabban vinni keresztül.

Ha lesz legalább annyi eredménye a követett eljárásnak, hogy az előitéletek, helytelenül felfogott vidéki s helyiérdekek, ferdén magyarázott ugynevezett történelmi jogok, vesztettek erejükben, akkor mondhatjuk el csak,

Szerettem volna tudni, vajjon bir-e öntudatával tehetségeinek. Ha gondolja, hogy valami nagy okosát végzett e feladat kidolgozásával, bizonyynyal sértődöttnek fog kinézni... Arczikefezése, mint rendesen komoly, csaknem komor volt ezuttal is; szokása szerint nyitott könyvére függesztett szemekkel ült ott; úgy hiszem némi várakozás volt kifejezve egész magatartásában, midőn a legutolsó feladatról is bevégeztem rövid bírálatomat, s a mint eloltam azokat magam elől, s kezeimet dörgölve, hátra dültem székekben, vonásain könnyed felhő vonult át, mintha e perczen, valamely kellemes felindulás halvány reményéről mondott volna le; várta, hogy beszélni fognak arról, mire bizonyos érdeket és súlyt fektetett; ennek tárgyalása elmaradván várakozása meghiusult, szomorú semmisséggé omlott össze; de a figyelmezős kinyomata váltá fel csakhamar arczában e percnyi futólagos elcsüggedést. Hanem a tanóra egész folyamata alatt, éreztem inkább, mint láttam, hogy szíve valamely reményről fosztatott meg s ha nem mutatott levertséget e felett, az csak azért volt, mert nem a kart.

Négy órakor, midőn a csengettyű hangja megszólalt s az egész szoba zajgásba jött, a helyett, hogy kalapom után nyuljak s mint szoktam, gyorsan oda hagyjam az emelvényt, egy percig csendesen álltam helyemen, Francisra pillantottam, éppen zsebébe rejté könyveit; miután ruháját elrendezte, felemelkedett; szeme találkozott enyémével, nyugodt mozdulattal tiszteletteljesen meghajolt felém, mint egy ödözlötől, s azzal megfordult, hogy távozzék. „Jöjjen csak ide kérem,” szólék ujjammal is intve neki. Habozva megállt; a nagy láma középette, mely most mind a két tantermet betöltötte nem

hogy a minister első fellépése óta eltelt sok drága idő nem veszett el.

Volt módunk e lapok hasábjain e tárgyhöz több versen hozzászólni s elejétől fogva azon nézetben voltunk, hogy az erdélyi részekben 8—10 törvényhatóság kikerekítése felelne meg legjobban a czélunk.

Most, midőn az irányadó körök maguktartásán némi változás mutatkozik, s mi itt a távolban alig sejdíthetjük, micsoda alapokon fog nyugodni a történetek után a minister új javaslata, szinte időelőltinek látszik újabb felosztásunk.

Miután azonban a belügyminister újabb felhívása után újból ütögetik fel fejüket azok, kik a vidéki és torony érdekek mellett önérdékből izgatnak, nem lesz talán felesleges némely részletekre nézve is, tisztázni az eszméket.

— A pénzügyminiszterium — a Magy.

Politika szerint — kibocsátáson a rendeletét, mely a pénzügyi igazgatóságok hatáskörét újlag szabályozza. Az igazgatóságok az eddigieit szélesebb hatáskör nyerne a kinevezések s önálló pénzügyi nyokra nézve. E szervezéssel kapcsolatban van azon rendelet is, mely az adóhivatalok számát apasztja, s melynek folytán, a mint halljuk, már több adóhivatal fölösszaltatott.

Megemlítjük még, hogy az adóügy pontosabb kezelése végett adófelügyelőségek alakítása is tervben van. A bélyeg- és illeték kezelésére szintén az igazgatóságtól különálló hivatalok állítatnak föl. Az adófelügyelőségek, a bélyeg- és illetéki hivatalok, az igazgatóságok és adóhivatalok mostani munkarejéből kikerülve, az egész szervezés az államkincstár újabb terhelése nélkül történik; sőt úgy tudjuk, hogy százezer forintnyi megtakarítást tesz lehetővé.

— Az ágyukérdés. A Lloydnak írják Bécs-

ből: Az ágyukérdés, a mennyiben a hadügyminiszterium elhatározásától függ, elvben eldöntöttnek tekinthető és pedig, mint előre látható volt, a Krupp-féle ágyuk javára. Az új fegyverek beszerzése, illetőleg a beszerzés jóváhagyása a delegatiónk dolga s e tekintetben is terjed a magyar sajtó azoz fel fogása, hogy a beszerzés nem egyszerre, hanem csak fokozatosan eszközöndő. Azon hírek, mintha az ágyukérdés rendszer-változásra vezetne, a Lloyd szerint légből kapottak. Az ágyuk beszerzésének árát a „Tagespresse” számítása után 8 millióra tettük volt. Most e lap jól értesül, hogy kifejezett a számitásból vagy 150 ágyut, de a katonai bizottság sem számitotta az összes költségeket 10—12 milliónál többre. Az nem áll, hogy ő felsége elé határozott előterjesztéseket tettek volna ez ügyben; a hadügyminiszternek sincs még javaslata ez ügyben megállapítva.

hallhatá meg szavaimat; ismétlém a jelt; a hölgy közeledett felém, újból megállt, félsingnyire az emelvényről, félénken nézett körül, még mindig kétségkedve, ha jól értelmezte-e kívánságomat.

„Lépjén fel ide,” szólék most, határozott hangon. Ez az egyetlen mód, gyanakodó természetű, könnyen zavarba jövő jellemekkel boldogulni s kezemet nyujtva neki felsegítém őt oda, hol látni óhajtam, t. i. az ablak és író támlák közé, hol védve volt a másod osztály kizajló tömegétől s háta megé sem lopódhatott senki, meglesni szavait.

„Üljön le kegyed,” szólék, egy kis tábori széket hozva elé s leültetve őt erre.

Jól tudtam, hogy a mit most teszek, nagyon különösnek fog mindenki előtt feltűnni s mi még több, nem is sokat bántam azt.

Francis is érezte ezt s félek, izgatottsága s kie reszketege után itélve, nagyon is félt a föl-tűnéstől. Kivettem zseemből az összegöngyölt feladatot.

„Ezt kegyed irta, gondolom,” — szólék angol nyelven intézve hozzá e kérdést, mert meg voltam most már győződve, hogy beszélni is tud angolul.

„Ugy van, viszonzá határozott hangon, és miközben a füzetet szétnyitám s letettem magam eleibe az asztalra, irónnal kezemben, felindulva s hűvel tekintettem reá; a hölgy levertsége oszlani kezdte, s szeme sugárzott, mint mikor felhők mögül tör elő a nap.

E dolgozatban vannak számos hibák, szólék. Néhány évi gondos, és szorgalmas tanulmányba fog kegyednek kerülni, míg sikerül szabatosan írni angolul. Figyeljen ide; kijelölök néhány főbb hibát és vétséget.”

— Az evangélicusok egyetemes gyűlése a tanácskozásban befejezte a nagy-rőcei és t.-sz.-mártoni gymnasiumok ügyének vitáját. Mindkét ügyben oly határozat hozott, melylyel teljesen helyeselték. A kisebbség nagy zajt csapott, tiltakozást is akart benyújtani; erőlködése azonban erőlyesen visszautasított. A gyűlés folyamában tartott beszédek közül kiemelkednek Pulszky Ferencz, b. Prónay Dező, Kemény Mihály és Szontagh Pál felszólalásai. Nemes hűvel és sikerült érvelésekkel utasíták vissza a kisebbség insinuatión s fényesen igazságot szolgáltatattak Zólyom megye hazafias kezdeményezésének. A n.-rőcei gymnasium megszűntetése tudomásul vétetett, a t.-sz.-mártonira nézve pedig elrendeltetett a vizsgálat, melyből majd kidérül a dolog mibenállása. A két napi vita, melynek eredménye a prot. autonómia életrevalósága mellett szól, azt is bizonyítja, hogy Trefort minister helyesen járt el, midőn ez ügyben is épen úgy, mint a szerb kérdésben, egy hajszálnyra sem távozott el a törvényes utról s a prot. egyházra bízva a kezdeményezést, nem tette ki az ügyet ama veszélynek, hogy az autonómia elleni felajdulásokkal más térre vigyék át a kérdést, a hol a panszlavok több sikerrel védhetnék volna állásukat, mint azt ma tették, midőn saját hitrokonak és saját nemzetiségbeliek mondták ki felettük a sajtó ítéletet.

— Román vasutak. Az új román vasuti társulat, mely a Strouberg-féle vasuti társulat helyére lépett, a Mond int. m. szerint nagy zavarban van, mert nem képes a vonalokat kilométerenkint 270 ezer frankon kiepíteni. Az állam 7 1/2 % kamatot garantizott kilométerenkint az összeg után. De a társulatnak nincs pénze s ezért már két ízben kíséreltet tett kötvények kibocsátásával; egy ízben 13 milliót, más ízben 15 millió tallér kötvényt akart kibocsátani; a kormány azonban mindkét esetben megtagadta beleegyezését. A társulat tehát most az osztrák államvasutársulattal van alkudozásban a vonalok eladása végett.

A rendek jelentősége korunkban.

II. *)

□ A rendi szervezet a népfeljövés középkorához tartozik. Miután a megelőző kor fejlődése a népet egyetemes különböző osztályokra választá szét, kiváltságolt vagyis uralkodó osztályoknak természetesen törekvésévé lön a fennálló társadalmi rend biztosítása és állandóvá tétele. E célz alzáltal valósítatván meg, hogy az osztályok külsőleg és alakilag egymás ellenében elkülönítettek s a birtok, mint a társadalmi állás gazdasági alapja, változhatlanul az uralkodó osztály családjaihoz köttetik, ezáltal pedig a magas osztályoknak kiváló helyzete s uralma az alsóbbak fölött megszilárdítatván s egész életirá-

*) Lásd a „Kelet” sept. 4-iki számát.

Ezzel gondosan átnéztem vele az egészet, megállapodva minden egyes hibánál s felfejtve előtte, hogy az miért hiba, és hogyan kellett volna kitenni e vagy ama mondatot, hogyan írni le a szavakat. E higgadt vizsgálat folyamata alatt nyugodtabbá lett tanítványom. Én pedig folytatam:

„Mi pedig dolgozatának beltartalmát illeti Henri kisasszony, mondhatom, az meglepett; gyönyörűséggel olvastam végig, mert izlés és nagy képzeleti erő jeleit fedeztem fel benne. Izlés és képzelet tehetőség nem a legfőbb tulajdonai ugyan az emberi szellemnek, de bár mennyiben legyenek is, kegyed birja azokat — hanem az a legfőbbkétebben, de mégis oly mértékben, mely jóval felüláll azon, a mivel a legtöbb ember dicsekedhetik.”

„Tehát ne csüggedjen; fejlessze képességeit, melyekkel megáldá kegyedet isten s az anyja természet, s soha se habozzon, a szenvedések minden válságai között az igaztalanság nyomasztó hatalma alatt, azoknak ereje és ritka voltának tudatából, tiszta teljes vigasztalást meríteni magának.”

„Erő és ritkaság! ismétlém magamban, e szavak alkalmasint találók voltak, mert midőn felpillantottam láttam, hogy a nap egészen szétoszlata a reá boruló felhő, a fiatal hölgy arcza ragyogott, urosoly csillogott szemében, csaknem diadalmos mosoly: mely ezt látszék mondani;

„Örülök, hogy képes valál ennyit kifürkészni természetéből; nincs miért ily gondosan latolgatnod szavaidat. Tán azt hiszed idegen vagyok önmagam előtt? Mit te nekem ily mérsékelt kifejezésekben elmondál, azt én már gyermekésem óta nagyon jól tudom.”

(Folyt. köv.)

nyuk sajátos jelleget s külön alakulást nyervén: az osztályok rendekké lesznek.

A rendi szervezet lényege tehát a jogrend által állandóvá tett elkülönítésből s néposztályoknak s egyéneknek a másik fölötti uralmából áll, vagy legalább különböző nemű jogosultságából az egyes osztályoknak s tulajdoni érvényesüléséből az egyiknek a többi fölött, úgy a társadalmi, mint az állami életben.

Ezen állapot csak az egyes osztályok gazdasági létállapainak teljes különbözősége mellett lehetséges és tartható fenn. A rendiség ez okból lényegileg a tulajdoni földművelés, s a munkás osztály evvel összekapcsolott megkülönböztetésének korszakához tartozik. Mert csak a földbirtok teszi lehetővé biztos átöröklését a rend alapjainak s a rendi uralomnak.

Az ipari termelés és kereskedelem magas ki-fejlettségével s a nemzetgazdaságnak ezáltal előidézett szabadabb felvirágzásával a rendi társadalomszervezet lassanként hanyatlásnak indul.

Az ipar és kereskedelem létrehozta a polgárságot, s e körül aztán mindazon elemek csoportosulnak, melyek a földbirtokos, nemesség, vagy pap-ság uralkodó rendjeibe nem vették föl s a szabadság nélküli rendnek följé emelkednek. Ezáltal harmadik renddől lesz, mely a társadalom minden haladási elemét s fokozatos fejlődését előlított minden szellemi erőt magában foglalván, ama két uralkodó renddel mind élesebb ellentétbe lép. Ily módon egyelőre a rendiség legközvetlenebb kifejeződését idézi ugyan elő, de aztán rendszerint beáll a győzelme által ugyanazt lassanként felbontja és szétrombolja. Mert önmaga nem válhatik többé uralkodó renddől, minthogy legfőbb gazdasági alapja, a mozgó birtok, örökös változásnak van alávetve, tehát biztos átöröklést nem tesz lehetővé s másfelől bárki által megszerzhető.

Az előhaladó gazdasági fejlődéssel mindenesetre a régebbi időkben fennmaradtak mellett új különbségek is támadnak. Mert minden magas gazdasági fejlődés elkerülhetlenül új egyenlőtlenségeket hoz létre a népesség egyének között. Nem akarni ezen egyenlőtlenséget annyi, mint egyszerűen lemondani minden fejlődésről. Különösen az iparélet hozott napjainkban létre a vállalkozók s munkások közt oly egyenlőtlenségeket, melyek a régebbi ipari termelésnél nem állhattak elő.

E keletkező különbségek új osztályképződéshez, vagy legalább a fennálló osztálykülönbségek jelentékeny élesítéséhez vezetnek. De e birtokos osztályok lényegileg különböznek a rendektől, s nem is lehetnek azokká, nélkülözvén minden döntő jellegűt. Mert éles és biztos elkülönítésük nem lehetséges, mivel a mozgó birtok — a szoros értelemben vett tüke — számtalan fokozatban létezik, a legkisebb összegtől a legnagyobbig, s folytonos változásnak van alávetve, minél fogva az osztályhoz tartozásának alapjának szilárdasága s átöröklhetősége nem lehetséges.

E körülmény foly be döntőleg az általunk felvetett kérdésre. A munkásoknak mint negyedik rendnek szembeállítását a vállalkozók, s tőketulajdonosokkal, mint harmadik renddel, már azért is lehetetlen, mert nem állítható köztük biztos határ, s az adott pillanatban létező soha sem lehet állandóvá, s így nem idézhet elő rendi elkülönítést.

TANÜGY.

A m. k. dévai állami alreáltanoda.

Adatok a tanoda történelméhez az 1873—74. évben. (Vége.)

Az első félévben a II. osztály tett kirándulások a város vidékére, hogy ott az ásványok és kő-

A szabadkőmíves szövetség s rokon társulatai napjainkban.

(Folytatás.)

2.) Mit mivelnek a szabadkőmívesek?

Nagyon szép és helyes dolog volna, ha az ember egy oly járattan előtt, ki a szabadkőmíveseghez nem tartozik, — a szövetség tendenciáját, történetét és elterjedését egymásból folyólag megismertethetné; — azonban — mit csinálnak tulajdonképp a szabadkőmívesek? „Gyümölcsökben kell őket felismerni:“ így áll a bibliában s mivel a mai kor főjellemvonása az, hogy mindenki egy határozott közből ezéla munkálkodik s ezenfelül magának tisztá, szabad tevékenységben áldoz: mindenkitől megvárjuk, hogy tegyen valamit. Hogy a szabadkőmívesek semmit se tennének, azt éppen nem lehet mondani, de hogy mit tesznek; e kérdés nagyon nehéz feladat. Nehéz pedig főképp azért, mert minden egyes szabadkőmíves, mint ilyen valami mást mivel s e tekintetben kettő se ért egyet; mert mint felebb mondtuk, a szabadkőmíveseg céljáról való felfogások oly mód nélkül különbözők: természetes, hogy minden egyes valami más egyébbel foglalkozik, hogy a szeméi előtt lebegő célt elérhesse.

És e tekintetben a szabadkőmívesegét három osztályba lehet sorozni: ritulal, morális és praktikus kőmívesek. Az első osztály a szabadkőmíveseg célját, annak szokásait gyakorlásában látja; a második a kőmíveseg eszméjének megfelelő külfatás ban. Az első osztály a legszámasabb; minden valószínűséggel, ha a testvéregyletnek kilencvenkilenc századát nem is, de legalább kilenc tizedét magában foglalja; a szám tulajdonosságában követi ezt a második; a harmadik rész a leggyengébb s tagjai csak rari milites in gurgite vasto.

zetek természetben előjövő körülményeit tanulmányozzák a növendékek. Az ily kirándulások földrajzi észleletekkel is össze voltak kapcsolva.

Tavaszi nyitásával pedig megkezdődött különösen az I. osztálybeliek részéről a fűvészet, legtöbbszór az illető tanár vezetése alatt; majd a növények szárítási és praeparálási kezelésének begyakorlása, ugyanazon tanár utmutatása szerint. S mondhatni, hogy a vizsgálatok alkalmával nem egy tanuló lepte meg a hallgatóságot közszemlére kitért és természetes rendszerben összeállított növényterményével.

Május 9-én meg a brassai bánya- és kohótársulat pusztakaláni kohóját, a kaláni fűrdőt s az első erdélyi vasút piskii műhelyeit tekinték meg növendékeink. E kirándulás kivételére különösen befolytak: Lázár Lajos, Bódi József, Bodola Zsigmond és Peiszer József urak, kik fogataikat engedék át s Lázár Farkas megyei mérnök ur, ki határozott ajánlatával legszívesebben fogadtatást eszközölt ki a pusztakaláni tisztségnél. Ezen uraknak, valamint Niemetz társulati mérnök urnak, ki a kis karavánt a legnagyobb készséggel sziveskedett kaulazolni, itt is meleg köszönetemet nyilvánítom.

A tanévet befejező nyilvános vizsgálatok július 14-től 25-ig tartottak; 26-án volt a zárkiállítás; s 31-én a hálalisteniztetet után a rázúnnepély, a mikor a jutalmak s bizonyítványok is kiosztattak.

A fegyelmi szabályok, melyeket inté és buzditó szavak kíséretében az igazgató olvasott föl, lelkesmeretes hűséggel tartattak meg, olyannyira, hogy a tanulók erkölcsi viselete s a társadalmi ilelem és műveltség kívánalmaihoz való alkalmazkodása egyetemlegesen megnyugtató s örvendetes jelenségekben nyilvánult. Csupán egy növendék irányában kényszerült az iskolai előjárású s törvény egész szigorát igénybe venni s őt, mint erkölcsileg megromlottát, felsőbb helybenhagyással a tanodából kizárni.

A közművelődés előmozdítása érdekében gondoskodott a tanári testület, hogy a felnőttek számára ez idén is tartson előadásokat. Ezek tárgyai: az ügyiratok föltevése, természettan, vegytan, földírat, természetrajz és műtörténelem voltak; mely utóbbi helyébe közkívánatra, Erdély külön történelme vétett föl. Előadták: Téglás Gábor, Csonka Lajos, Édes Géza s ennek visszaléptével Matusik Nép. János. Hallgatóul 20 férfi és nő iratta be magát.

Alig indultak meg az előadások november 2-án, már meg az iparosok küldöttsége kéré az igazgatótól, hogy számukra, illetőleg segédek és tanonczai (inasai) oktatására is rendezzen be az irva olvasásból, számtanból és szabadkézi rajzból egy, vasár- és ünnepnapokra szorított tanfolyamot. Ez, a közoktatási magas kormány föltelezett helybenhagyása reményében, Téglás Gábor, Csonka Lajos, és Vigh Ferencz tanítása mellett, november 23-án kezdetet meg. Tanuló volt: 1 bérli, 6 iparosmester, 13 segéd és 30 inas.

Mindeme működéseiket azonban a tanárok a felnőttek oktatásának 1874 évre felsőbbsegileg történet egy időre való felfüggesztése következtében, január 4-én beszüntették.

A tanárszövetület az év folytán 14 tanácskozást tartott, melyek jegyzőkönyvi időszakonként terjesztettek be közvetlenül a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszteriumba.

Értesítés.

A sepsiszentgyörgyi gazdasági szakosztálylyal megtöltendő felső népiskolában f. évi október 1-én kezdődik az 1874/5 tanév kezdetével egyszersmind

A kőmíves foglalkozásomód, különösen a pályolyra, vagy clubbra, ceremóniákra és ritualitásokra s a mi ezekkel összefügg: méltóságokra, rendekre, hivatalokra, disztiményekre, jelvényekre, oklevelekre, öltözékekre stb. vonatkozik s nemcsak a mérhetlen nagy többség hódol ezeknek, hanem e dolgokra ugyanolyan mérvben időt is pazarolnak. De még ez nem minden. A rerum nervus, a pénz is, mely nem jelentéktelen, mert elvégre is a szabadkőmívesek legnagyobb része a jómódúak osztályához tartozik. Pénz is nagymértékben fordítatik tehát e szabadkőmívesegési szokásokra.

A szokás legtöbbnyire az, mi a szabadkőmíveseggel azé teszi, a mi ő maga; ez kölcsönzi sajtóságot jellegét, ez az ugynevezett titkok alapja s szolgál ama rémes mondák és mesék anyagául, melyek a szövetség fölől keringenek. E szokások nélkül a szabadkőmívesegét talán humanus vagy morális és társadalmi intézménynek tartanák, vagy talán éppen semmit se tudnának róla. És mivel (önmagát és másokat meghazudolni valami immoralis tény volna) a felvételit igyekvők legnagyobb részét a kiváncsiság, vagy valamely előny kiltása vezeti a társulatba. Megfogható tehát az is, hogy a felvétel után a nagy többség minden erejét arra fordítja, a mi szövetségét azá teszi, mit benne keresett, t. i. egy titokteljes szokatlan anyag- és alakdiszben csilamló, ékesen szóló czimerekben pompázó társaság.

A ceremóniák azok, melyek a szövetség eredetét tekintve a kőmetszőkre (kőfaragók) emlékeztetnek, habár idő múltán sok körülmény működött is közre, mire egy kőfaragó vagy kőmíves se gondolt. Ezenkívül ezo ama tényezők is, melyek a tulajdonképi osztályzatot megalapíták, t. i. az ugynevezett rendszereket s ezekkel együtt a kerületi-jog összekuszáltságát is, a mi azonban a különbözőrend-

a III-ik osztály is megnyílik. A beiratások, felvételi vizsgák f. hó 28—30-ig tartanak az intézet helyiségében. Felvételi feltételek a törvény értelmében következők: 6 elemi osztálynak sikeres bevégezése, 12 éves életkor. A kik a 6 elemi osztályról hiteles bizonyítványt nem tudnak felmutatni, azok az 1868 XXXVIII t. cz. 62 §. értelmében értelmes olvasás, írás, számolás, anyanyelv és a földrajz alapvonalaiól felvételi vizsgára kötelezvék, melynek sikerétől függ az illetők felvétele. A felvételeknél minden tanuló 4 frt. tandíjt és egyszer mindenkorra 50 kr. felvételi díjt fizet. Azon tanulók, kik szegénységüket hiteles közszégi bizonyítvánnyal igazolják, egész vagy fél tandíj elengedésben részesülnek. A növendékek sikeres nevelése szempontjából tisztelettel kérem azon szülőket és gyámokat, kik gyermekeiket vagy gyámoltjaikat intézetünkben kívánják neveltetni, sziveskedjenek a beiratáskor személyesen megjelenni s gyermekeiket csak az igazgatóság által jóvá hagyott házaknál elhelyezni. Oly kérés ez, melynek figyelemben nem vétele káros következményeket vonhat maga után a későbbi életben.

Sepsi-Sz.-György, 1874 sept. 1-én.

Tarczali Endre
igazgató.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, sept. 5.

A sedani capitulatio évforduló napját, mint a táviratok jelentik, a német nép körében nagy lelkesedéssel és a főbb városokban hivatalos díszszel ünnepelték meg. A ma érkezett északnémet lapok, a feudális „Kreuz Ztg“ kivételével, alkalmi vezérczikkkel, költeményekkel dicsőítik a nagy eseményt, melyet a nemzet ünnepe. Mint jellemző tüneteményt kell kiemelnünk, hogy a maineizi püspök példája az evangélicus papság sorában követésre talált. A hesenkasseli főpölgármester ugyanis Kummel lutheranus superintendentst az ünnepélyben való részvételle kérté föl. A superintendentst tagadólág válaszolt.

„Megkülönböztünk — írja a főpölgármesterhez intézett levélben — vissza nem tartóztatjuk a felett, hogy az egyháztól, illetőleg a papságtól olyan istentisztelet tartását tetelezzik föl, melyet mint a tapasztalás mutatja, éppen nem a község tagjai, hanem csak néhány kevés ünnepély-rendező szokott látogatni. E mellett feltűnő, hogy az ünnepelők nagy része azon ünnepeket, melyeket az egyház az isten dicsőségére és megváltó- és békeművének dicsőítésére szokott tartani, ritkán vagy éppen nem látogatja, ellenben megköveteli, hogy az egyház, mely a békét hirdeti, olyan haditettek dicsőítésében vegyen részt, melyeket új vérontás s nem béke követett.“

Kummel ur ezen elhatározása ellenében Kassel város főpölgármestere az egyetemes consistoriumhoz fellebbezett, mely ezután azt rendelte, hogy a papság részt vegyen az ünnepélyben.

A carlisták egyik általunk már említett kegyetlenségéről, a 87 fogoly vámor kivégzéséről a Geronában megjelenő „La Lucha“ lap következő tudósítást közöl.

Mihelyt Saballs rendelete megjött, a carlista intendatura Bru Federico parancsnoksága alatt a vámorokat kettőnkint megkötötték, s meghagyta nekik, hogy utra készüljenek, mert biztos helyre fognak szállíttatni. Az intendatura 150 emberrel rendelkezett, kik az őrség és megerősítés miatt elgyöngülve, a foglyok őrsését végezték; vezetőjük Bru Federico

szerekeuk versenyzése nélkül egy és ugyanazon téren nagyon egyszerű dolog volna.

E rendszerek, melyek időfolytán fejlődtek ki, a szabadkőmíveseg eredete és jelentősége fölől különböző nézetek következtében állottak elő. E különböző árnyalatok a nemkőmívest nagyon kevésbé érdeklik, mert egyáltalán nagyon unalmasok s egészen sajtóságos előszeretettel igényelnek, ha valaki azokat tanulmány tárgyává akarja tenni. Legfőbb kérdés a dologban az: vajjon a szabadkőmíves szövetség a kőfaragókból, vagy az egyházi lovagokból, avagy a régi kor misteriumából állott-e elő? Ez a történelemben valamennyire jártas előtt nem kérdés, mert az valószínűleg tudja, hogy az említett láncolatnak csak első tagja tarthat számot az igazsághoz: a másik kettő a mondák körébe tartozik. De mivel a szövetség nem a történetbuvárokból áll, régi eredetét annak jelentékeny része nem áttalaná Salamon templomépítésétől, vagy Noé- avagy Ádámól levezetni, mi reá nézve élesztő hatással van.

A rendszerek fő ismervét s ezzel együtt a szabadkőmíveseg eredete fölől vélekedők számát a fokok száma adja meg. Minden rendszerben általán véve megvan e három első rang: tanoncz, legény, mester. A ki a kőmívesegnek a kőfaragókból való leszármazását vallja, az előtt e három fok is három egység, mert habár meg is van győződve affelől, hogy az első kőmívesek rang-különbséget nem ismernek: e különbségek mégis minden kézműben nyilvánulnak s ezenfelül ezek szabják meg a kézművek értékének becseit is. Azonban ama kőmívesek, kik ennél valami magasabbra tartják magokat a nélkül, hogy e végre közvetlen szükségét tudni nem tartanak fölőlegesenek, nem elégednek meg a kézművek e három rangjával, hanem magasabb rang után áhítoznak. Ez utóbbi a rendszerük dolga: s általán nincsenek amazok felett álló magas rangok, hanem csak ezek

volt, míg az egész sereget Bosch de Llers vezette. Száz ember Vall Fogonában maradt vissza, hogy ott a fogoly katonákát végezze ki, a többi 50 pedig Bosch és Bru vezetésével a vámorokat Llayertbe kísérte. Utközben még egy pap csatlakozott hozzájuk, s július 17-én reggel 9¹/₄ óra tájban érkezett a csapat Llayertbe, hol a 85, vagy 86 fogoly vámorát a templomba zárták, míg a carlista vezérek a paplakba mentek reggelizni és megállapítani, hogyan végezzék a borzasztó tettet.

A végrehajtást Bosch de Brura bizta s közölte elhatározását a katonákkal. Azlán a templomba lépett, a vámorokat sorba állíttatá s felolvasta Saballs azon parancsát, hogy a foglyok haladéktalanul főbe lövessenek. Az iszonyú közleményre a sóhaj és jajkiáltás leirhatatlan zavara támadt, mi közben a lázadó vezér a foglyokat felhívta, hogy gyóják meg bűneiket. Ekkor három pap lépett a templomba s a foglyok gyónás közben nejk és gyermekeik nevét könnyezve emlegették.

Kevés irón volt a foglyoknál, kik kis papirdabocskákért veszekedtek, hogy reménytelen bucsulevelőket írják rájuk. Egyikük kezembe jutott, s olvasása keserűséggel töltö el szivemet. Egy szegény özvegy kért meg, hogy felolvassam neki a levelet, melyet a könnyek özöne csaknem olvashatatlanná tett. Benne férje azt írja, hogy 6, ki életében sohasem követett el bűntetendő cselekményt, sok szenvedés után most ártatlannal a halálnak van szánva, mint annálkább sajnál, mert szegény elhagyott neje és négy gyermeke koldulni lesz kénytelen, hogyaz éhhaláltól megmeneküljenek.

E közben 11 óra lett s Bru ismét megjelent. Térdre kérték őt a foglyok, hogy az executiót egy órával elhalassza. Ő szó szerint így válaszolt: „Már rég főbe kellett volna benneteket löni, akkor, midőn fogásba kerültek, mert mind gazemberek vagytok. Pénzetek nem kell, hanem véreteleket akarom! Gyónak-e már?“ — kérdő a papoktól, kik igenlőleg feleltek. Ekkor Bosch a lövészeket a templomnál levő fafémő köfalának egyik oldalán helyezte el s a foglyok egy részét elővezették. A sortűz elhangzott s a templomban levők jagatása válaszolt reá. Így folyt a gyilkolás másfél órán át. A legbátrabbak haltak meg előbb, míg a félenkebbeket erőszakkal voncolták ki a templomból. Néhányan megcsokolták társaiknak holttestét s minden csapatnál, melyet a templomból kihoztak, ismétlődött az iszonyú színjáték.

Azon pap, a ki önkéntesen csatlakozott a csapathoz, az iszonyatosságok láttára elájult. Bosch és Bru sietésre buzliták czinkosait s azon áldozatokat, a kiket a golyók csak megsebesítettek, más katonák szuronyai által végeztették ki. A foglyok egy része a templomban ellent akart állani, de hasztalanul s délután egy órakor Saballs parancsa végre volt hajtvá. 84 vagy 85 holttest feküdt Llayeres temetőjében. Csak egy vámor kapott kegyelmet. Minthogy a lakosság nem engedte meg, hogy a holttesteket a temetőben takarítsák el, Brosch pedig a hivatalos jelentés elkészítésével foglalkozott, Bru temetteté el a szerencsétleneket. Ruháikat elégettek.

Ily vérengző kegyetlenségek elkövetőihez csatlakozott legújában Chambord gróf, ki, mint a táviratok jelentik, Don Carloshoz ügye érdekében levelet intézett.

vannak minden egyes rendszerben másképp osztva be szám, nevezet és tartalom szerint.

A szabadkőmíveseg hazája a mai alakjában, — mint már említettük — Anglia; az őszes magasabb rangoké pedig Franciaország, s az a terület, melyen ez utóbbi irány leginkább majmoltatik: Amerika. Az először megnevezett rendszert, mely csak is a három kézműfokot ismeri el, kizárólag angolnak mondhatjuk, mely ismét a helyi, izlési intézmények, historiai emlékek és hatályok viszonyai szerint a ceremóniát illetőleg több mellékágra oszlik. Általán véve azonban azon rendszerek, melyek magasabb rangokra tartanak igényt, kizárólag skót rendszernek nevezhetők; mivel először abban a törekvésben vertek gyökereket, hogy a mult század Stuart-trónkövetelőit támogassák. Magában Skótiában e rendszerek kevésbé összefüggők, mint bármely más tartományban. E skót rendszer mellékfajai: a francia, svéd és össkötírr, rendszerek az ugynevezett egyiptomi rendszerek: Mizmim és Memphis. stb. Ezek mindnyáján a francziák vagy a Franciaországban élő Stuart-pártiak általaláltattak fel; az utóbbiak: az össköt és a két egyiptomi rendszer pedig az ujkor francia-zsidói által. A svéd rendszer, mely — mint fennebb említettük, — csak Svéd és Dánországbán s Németország ugynevezett berlini országos nagypályoly mellékpályolyaiban uralkodik, kilencz ranggal rendelkezik, melyek közül csak a magasabbak vannak a kisebb pályolyok vezetésére feljogosítva; ez kizárólag keresztényies színezetű. A két fokkal bíró francia rendszer Franciaországban az össköt rendszerrel vetélkedett leghúzasomabban; másutt sehol sincs használatban.

(Folyt. köv.)

Az erdélyi gazdák

1874. október hó 1-étől 4-éig Déván tartandó
harmadik vándorgyűlésének

napirendje.

Első nap, csütörtök, október hó 1-én.

Esti 5 órától kezdve ismerkedési estély.

Második nap, péntek, október hó 2-án.

1) Reggel 9 órakor a vándorgyűlés megnyitása és pedig:

a) Elnöki megnyitó.

b) Bizottságok választása az állat-, termény- és géptárlat, valamint a szántóverseny megbirálására.

c) Bizottságok választása a vándorgyűlés által kijelölendő jászágók és szőlőtelepek meglátogatására.

2) Nagy Dénes indítványát illetőleg: egy gőzeke megvásárlása ügyében, (beadott a második vándorgyűlésen 1872 október hó 6-án) a küküllőmegyei, torda-aranyosi és központi gazdasági egyletek véleményeinek tárgyalása.

3) Kende Gusztáv indítványát illetőleg: egy országos méhész-egylet alapítása ügyében (beadott a második vándorgyűlésen 1872. okt. hó 6-án) a küküllőmegyei, torda-aranyosi és központi gazdasági egyletek véleményeinek tárgyalása.

4) Nagy Ferencz indítványának tárgyalása az országos termelendő hatvan legjelesebb alma és hatvan legjelesebb körtőfaj elfogadása iránt. (Beadott az erdélyi gazdasági egyletnek 1874 április hó 17-én.)

5) „Egy gazdasági egylet szervezése és hivatása,” előadja: erdélyi gazd. egyleti titkár Gamauf Vilmos.

6) „Monogamia vagy polygamia a szőlészetben,” előadja: a torda-aranyosi gazd. egylet elnöke Nagy Ferencz.

7) Déli 12 órakor a tárlat megnyitása, ezután

8) Az állattárlati jutalmak kiosztása.

Harmadik nap, szombat, október hó 3-án.

1) A termény- és géptárlat, valamint a szervetlen kiállítványokat bíráló bizottságok működése.

2) A jászágók és szőlőtelepek meglátogatására kiküldött bizottságok kirándulása.

Negyedik nap, vasárnap, október hó 4-én.

1) Reggel 8 órától kezdve szántóverseny.

2) Reggel 9 órától kezdve tanácskozási ülés:

a) Bíráló bizottságok jelentései;

b) A jászágó és szőlőtelepek megemléklésére kiküldött bizottságok jelentései;

c) Jelentés a szeptember hó 24-dikétől 30-dikáig lefolyt borászati körútról, előadja: Dr. Wolff Gyula.

3) „Huoyadmegye erdőségei” előadja: megyei erdősz László Ignác.

4) Indítványok tárgyalása.

5) Ülészárta.

6) Déli 1 órakor jutalomosztás, és pedig:

a) Szántás-verseny jutalmak.

b) Cséledjutalmak.

c) Termény- és gépjutalmak kiosztása.

7) Délután a tárlat javára átengedett tárgyak nyilvános elárverezése.

* * *

Szükebb hazánk közlekedési vállalatjai, a vándorgyűlési igazolvány (váltó) 2 o. 6. frtért Déván Kenderessy Farkasnál előmutatóinak a következő menetdíj-kedvezményeket voltak szívesek engedélyezni u. m.

A magyar keleti vasút minden vonalán Déváig és onnan vissza utazhatni: a II. kocsiosztályban III. osztályú egész jeggyel; a III. kocsiosztályban II. osztályú fél jeggyel, e mellett minden igazolványra 25 font szabad podgyászny engedélyeztetik. Ezend kedvezmény 1874 sept. hó 30-tól okt. hó 9-ig marad érvényben.

Az első erdélyi vasút minden vonalán Déváig és onnan visszautazhatni: a II. a kocsiosztályban III. osztályú egész jeggyel; a III. kocsiosztályban II. osztályú fél jeggyel. Ezen kedvezmény 1874 szeptember hó 30-dikától október hó 9-dikéig marad érvényben.

Kelt Kolozsvárt, 1874 aug. hó 31-én.

Az erdélyi gazdák III. vándorgyűlésének elnöksége.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Budapestén sept. 5. 10 ó. 35 p. d. e.

Érkezett, sept. 5. 10 ó. 40 p. d. e.

Az osztrák-magyar északi sark-expeditio, melyet elvesztettnek hittek, megkerült; nagy felfedezések tetettek; a hajó odaveszett, a legénységet 95 napi szánkázás után egy orosz hajó vette fel a jelenleg Norvégiában van, a nagy hidegben csak egy matróz fagyott meg.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, szept. 5. 1874.

— Gr. Mikó Imre ó nagyműveltségű tegnap érkezőt tartatott a képművészeti kiállítás

érdekében. Tervben van ugyanis, hogy Kolozsvárt minden két évben képművészeti kiállítás rendeztesse, e cél elérésére pedig a kibocsátandó részvények alapján kétszáz részvényes aláírása lévén szükséges, a gyűlés ez irányban határozott lépéseket tett. Ohajtjuk, hogy az életrevaló eszmét minél fényesebb siker koronázza!

— Polgári lövöldéskörében az egyéni á. dozatkiesség elismerésreméltó szép jeleivel találkoztunk. Husznik János, derék egyleti lövész nem rég egy csinos faliorát ajándékozott az egyletnek, Kovács Károly pedig a diszlövészeten kitűzendő versenydíj egy értékes díszágyat. A szerencsedíj első jutalom tételét azon arany képezi, melyet hazafias áldozatkészégeről ismert polgármesterünk már régebben felajánlott az egyletnek. Valóban az egyet, melynek tagjait ily szép érület s a közéletért ily lángoló hazafias szellem lelkesíti, azt hisszük, mielőbb elői célját s városunk intelligenciájának testvéries szövetsége leendő.

— A Rózsaiholnap érdekes időtöltés színhelye leendő. A Dalcarnokban ugyanis daláraink a diszlövészeten alkalmából nagy dalelőadást rendeznek, a zenekar pedig az est folyamában különféle zene dallamokat fog játszani. S ismerv a dalestélyek szép szokását, könnyű megszűnnek a tánczkezdő közönségnek, miszerint vidor táncmulatság fejezi be a gazdag élet igérő nap programját.

— Nyári színházunkban holnap Szigethi eredeti bohózatot vigjátékát az „Okos Bolond”-ot adják elő.

— Nsg. Generál Antal egyetemi tanár ur a helyi szegények javára 5 frtot adományozván; e nemes tettért a nagyelkü adakozónak nyílt köszönet szavaztatik. Kolozsvárt, szeptember 5-én 1874. Minorich, főkapitány.

— Vizbefulladás. Tegnap délután egy ifju, ki lovát itatás végett a Szamosba vezette, az ár hullámaiktól elragadtatva, belefullt.

— A kolozs-monostoron aug. 31-én megnyitott gazdasági pótállományban, mint az „Erd. Gaz.” írja, 29 néptanító vesz részt, ugyanis minden tanfelügyelői kerületből 3—3 élvezi az e célra utalványozott 40 frt állami segély-pénzt, miglen a fennmaradó öt egyén saját, vagy községe költségén végzi a tanfolyamot. Hetenkénti óra szám 28 elméleti, 15 gyakorlati óra, előadott tantárgyak: kertészet, gyümölcsészet, növénytermelés és állattenyésztés. A tanfolyam folyó hó 26-ig tart, és valószínűleg egy közlekedési okserfőn kezelt birtok meglátogatására intézett kirándulással véget ér.

— Mara Lőrincz hunyadmegyei felső-szálláspataki földbirtokos, a felső-szálláspataki magyar iskola számára saját költségén emelt épületét a hozzá tartozó beltelekkel együtt az ottani állami elemi népiskola részére adományozta. A vallás s közoktatási m. kir. minister nevezettnek a népnevelés érdekében előmozdítását célzó ezen nemes tette és hazafias áldozatkészégeről elismerését és köszönetét nyilvánította.

— A francia akadémia ideai első díját Picot György nyerte el, a másodikat Lescure, mindkettő történelmi munkáért. A Thiers által alapított történetírói díj, mely minden harmadik évben lesz kiszolgáltatva, Houssey Arsén, az ismert regényíró fiának, Henriknak jutott Alcibiades történetéért. A költségvetési díj a jövő évben a Livingstone felett irandó legjobb költeményre van kitűzve.

— Baja város képviselőtestülete elkészítette a város orsz. képviselője: Tóth Kálmán életnagyságú arczképét, s azt ünnepélyesen le is leplezték.

— Egressy Ákos szintársulata roppant bukkással végezte be pályafutását Baján.

— Kolozsvár városában az országos és katonai kórházok beleszámlításával az elmúlt augusztus havában a városi főorvos hivatalos kimutatása szerint az elhaltak száma térszen 86. u. m. a férfinekből 43. ugyanannyi a nőnekből, ezekből halva születettek a férfinekből 3, nagykoruak férfinekből 18, nőnekből 16. kiskorúak férfinekből 22, nőnekből 27. A keresetekre nézve legutóbban haltak el hurutban u. m. 29., tüdővészben 9, ugyanannyi életgyengeség miatt, különféle szervezettü lobos betegségben 7., holgyagos himlőben 3., ugyanannyian hagy mázban, vörhenyben és hűdés miatt, szivbajban 2., ugyanannyian görvéltyben, kanyarban, tüdőfűzködésben, rángásban, aszkorban, mirigyultengésben, vízkorban, vérszegénység, rák, végegyengülés, csontszű és vizbefulladás miatt, egy-egy. Rendőri boncolás 7.

— Hymen. Gr. Bethlen Aurél e hó 10-én vezeti oltárhoz Földvári Józsefnek kővárvidéke főkapitányának bájos leányát. Öszinte szerencsekívánatunkat e frigyre.

— Egy szerény jóttevője az emberiségnek. A „Tageblatt” írja: Nagyszebenben az Erzsébet-utca utolsó házai egyikében egy zsidósrak lakik, ki szegény embereket apró pénzkölcsönökkel szokott segíteni. Csapán emberszeretéből a kölcsönzött összeg forintja után hetenként 20 krajczárt fizetett magának kamat fejében. E csekélység épen 240 százaléket tesz, mely ideig óráig bizonyára vagyonhoz, de aligha a kifosztott nép áldásához és szeretetéhez vezet.

— A szebeni tűzoltóknak tíz tagból álló küldöttsége dr. Lindner Gusztáv vezetésével a Soproni tűzoltó ünnepélyre utazott.

— Érdekes ásatás. Rég ideje annak, hogy Biharvármegyében tudományos célból ásatás nem eszközöltetett. Most a „Biharvármegyei régészeti és

történelmi egyet” Tardy Sándor ur birtokán B. Ufalu mellett Herpály pusztán fog egyet eszközlő; ez ásatást annyival érdekesebb, mert a nevezett helyen 1854-ben a hat halom közül a középső és legnagyobbban puzezésátás alkalmával, egy lovas ember lovával együtt eltemetve találtatott, az igen fontos és érdekes leletre kelő gond nem fordítottatván, az egészről csak egy darab fű, melyet Csiffy László 1854-ben a magyar nemzeti muzeumnak adott; e fennmaradt darab ezüstből van aranyozva s azt eleintén sisaknak tartották, míg utóbbi időben abban egyeztek meg a tudósok, hogy az nem más, mint paizs dudar; az egészen a legváltozatosabb díszek és alakok láthatók s korára nézve hun maradványnak mondatik. Erdy János nagyváradi régész e fontos és becses darabot a „Veréb” pogányirok” című művében igen díszes könyomathatban két oldalról lerajzolva kiadta. Ez ásatás, mely ha mint remélhető hasonló érdekes darabokat fog fölszínre hozni, országos nevezetességűvé teendő a B.-Ufalu melletti Herpály pusztát.

— Az orosz cár fiának esküvőjéről. Mult hó 27-én délutáni 1 órakor ment végbe a cár fiának, Alexandrovics Vladimir nagyhercegnék, és jegyesének, Mária meklenburg-swerini nagyhercegnének ünnepélyes bevonulása Krasnojé Seloból Pétervárra, másnap pedig volt az esküvő az orosz és pretenstans egyházi szertartások szerint. A bevonulási ünnepélyben 32 gyalog zászlóalj, 38 lovas század és a tüzérség 102 ágyúval vett részt. A cár az új házasságot egy nyilatkozványban tudatván birodalmával, nevezett Vladimir fiát altbornagygyá lépteti elő s rendeli, hogy neje, illetőleg menyje „császári fűnség” címmel Mária Paulovnánek neveztesse.

— A székely szombatosok egy küldöttsége jár jelenleg Temesvárt. Ott időzések célja igen sajtóságos. Az ő 34 családból álló községük (ujfalu Udvarhelyszékben) t. i. a zsidó hitre készült térni és többi rabbi ajánló levele mellett kegyes adományokat gyűjtenek, hogy ezen Mózes törvény táblát és egyéb templomszereket beszerezzenek. A temesi lap, mely után e hirt a „Hon” közli, azt mondja, hogy a küldöttségen valószínűnek tartja, hogy a székely szombatos községek rövid időn mind áttérnek a Mózes hitre. A küldöttség Temesvárról Aradra megy.

— 18 ezer waggon. Az „Odesky Viesznik” és a „Birza” írják, hogy az orosz közlekedési miniszter hat belföldi gyárnál 18 ezer waggont rendelt meg, melyek öt év alatt előállítandók.

— Óriási munka. Pekingben jelenleg egy óriási irodalmi tünemény van elárusítás végett. Címe „Az antik és modern irodalom császári gyűjteménye,” s egy 6109 kötetből álló munkának másolatát képezi. Ez óriási encyclopaediát Kong-he császár korában (1662—1722) kezdtek írni és a császári nyomdában nyomták. Tartalma 32 szakaszakra oszlik s csak a chinai irodalomból van téve. Ára 40,000 frt.

— A legidősebb kávéház. A Prokop kávéház Párisban kevéssel ezelőtt látogatás hiányában bezárattott. Ez a legidősebb s történelmileg a leghíresebb kávéház vala és 1627 tehát 147 év óta fenállott. Asztalainál Voltaire, Rousseau, Diderot, Dittlambert, Piron, Czebillon s más híres írók ültek. A Prokop kávéház első is vala, mely újságokkal kedveskedett vendégeinek. Eleinte a „Mercure”-ral és „Gazette de France.” Ezen újítás kiváló tetszésre talált s az épületnek szokatlan lendületet adott. Idővel azonban az utcák fekvése és közlekedési eszközök teljesen megváltoztak, miáltal a Prokop kávéház is elárult s utójjára egészen elhagyatott.

— A kivándorlóknak. A brazilai kormány egy ügynökkel szerződést kötött, hogy az bizonyos időtartam alatt 15,000 telepítvényt fog Európából Észak-Braziliába szállítani. Mintán az ügynök leginkább Németországból toborozza hibeit, a német sájtó most hevesen kelt ki ezen kivándorlás ellen, s felszólítja az érdekelteket, hogy vigyázzanak, s ne menjenek Észak Braziliába, mert az a vidék, a hova vitetnek, oly egészségtelen, hogy az oda vándorlók legtöbbször elhalnak mihamar, s a kik ott voltak, nyomorúságosan tértek onnan vissza.

— Szerelmes szakácsok. Ha a szakácsné szerelmes, elsőzza a levest; hogy mi történik akkor, ha a szakács szerelmes, kiválglik a következő történetből: Dobreczenben két szakács szolgált egy fogadóban, hol azonban egy szőke fűrt szobaciczus is volt, ki mindakettő fejét elcsavarta. A vetélytársak párbajt határoztak, az döntse el, melyiket szereti a szobaciczus. Egy közeli erdőben a kitűzött napon meg is jelent a két ellenfél segédjeikkel együtt. A véletlen azonban e lefolyandó dráma színhelyére egy rendőrbiztost hozott, ki a duellansok meglátván kerekelt oldottak. Az ott maradt segédek aztán fölvilágosították a rendőrt, hogy biz ott nem történt volna egy sem emberhalál, miután ok a vívók szeméit bekötötték s pisztoly helyett egy-egy hordó csapot adtak volna kezükbe, ha a rendő oda nem jött volna is. Tekintve ezen „enyhítő körülményeket,” a párbaj-történet minden további következmények nélkül véget ért.

— Lapunk tegnapi számának vezércikkébe több értelemzavaró sajtóhiha csúszott, így a 8-dik bekezdés utolsó sorában a kiadások szedettét hátrálékok helyett; az utolsó bekezdés első sorában tételi bevételei helyett.

— A s-szent-györgyi mén-kisorolás, nem mint lapunk egyik közlekedési száma hozta, t. hó 20-ikán, hanem t. hó 10-ikén fog megtartatni.

— Figyelmeztetjük t. olvasóinkat P. Mayer Farkas, nagy borkereskedő hirdetésnyére lapunk hirdetési rovatában.

KÖZGAZDASÁG.

— Aratási eredmények külföldön.

Az alduini tájakról a turn sezerini osztrák-magyar konzul-következőket jelenti: A július havában uralkodott szárazság és rendkívüli hőség — egész 40 fok Reampur — a kukoricazeléseket nagybörérszt tönkre tette, úgy hogy alig egy negyedrészt maradt meg; a kukorica pedig itt, igen fontos termény s hiánya jóformán pótolhatatlan, különösen a kisebb gazdák számára, kik majdnem kizárólag kukoricát vetnek és főbbe élnek. Most már bizonyosnak mondható, hogy a kukoricatermés %/e odaveszett és kivételről szó sem lehet. A hiányt a jól sikerült buza- és árpa termés lesz hivatva pótolni s épen ez okból e gabnatermésből is kevesebb fog jutni kivételre. A buza általában jó termést adott, a minőség kitűnő, mennyiség tekintetében pedig előli az 1868-ki bő esztendő; csak Romauacz, Vlaska és Campes kerületekben okozott az üszök érzékeny károkat. Kivételre körülbelül 20 millió mérő gabna fog rendelkezésre állani s a kereskedelmi forgalom ezuttal, úgy látszik, a fekete tenger felé szárnyal, mert már több üzletkötés történt Szuulinán át való szállításra, míg Ausztriából és Magyarországból eddig semmi megrendelés sem érkezett. Átalában vevők nem igen nagy számmal jelentkeznek. A szőlők tetemesen javultak s minőségre nézve jó szüret lesz, de mennyiségileg rosszabb, mint tavaly, mert a májusi fagyok sokat ártottak. — A barczellonai konzul jelenti: Az ideai gabnatermés gyengébb a tavalyinál, de a belszükséglet fedezésére elegendő; de nagyon bjos a szállítás az ország belsejéből a tengerparti részekbe (a háboru miatt) s ugylátszik, hogy a nagy kiterjedésű délkeleti partvidék külföldi gabna behozatalára fog szorúlni. A hüvelyesek, melyek itt fontos élelmi cikket képeznek, nagyon rosszul sikerültek s ez egyes vidékeken nagy szűkséget fog okozni. A szőlők kitűnően állanak s gazdag szüretet ígérnek.

Kimutatás

A tordai takarékpénztár 1874. augusztus havi üzletforgalmáról.

Bevételek:

Július haváról átjött pénzkészlet 29,625 frt 09 kr, 66 betétben 13,564 frt 88 kr, visszafizetett váltóiban 37,295 frt — kr, visszafizetett előlegekben 3100 frt — kr, kamatokban 1593 frt 56 kr, különbözle díjakban 314 frt 15 kr, részvényjegy kiállítási díjban 12 frt — kr, részvényjegy átiratási díjban 8 frt — kr, részvényjegy utánjáró bélyegilletékben 7 frt 60 kr, Államilletékben előlegek után 5 forint 55 krajczár, Betéti könyvek díjában 2 forint — krajczár.

Együtt 85,599 frt 82 kr.

Kiadások:

Visszafizetett betét s tőkésített kamatokért 65 tétel után 14,944 frt 97 kr, visszafizetett folyókamatokért 15 frt 16 kr, leszámított váltókért 53,730 frt 76 kr, előlegekért 4690 frt — kr, 1874. évi osztalékban 200 frt — kr, tiszti fizetésekért 242 frt 50 kr, közszélni adományokban 25 frt — kr, Államilletékben 5 frt 55 kr, Részvényjegy után járó bélyegdíjban 7 frt 60 kr, Összesen 73,861 frt 54 kr.

1874. augusztus 31-én pénztár

maradvány 11,738 frt 28 kr.

Együtt 85,599 frt 82 kr.

Torda, 1874. aug. 31-én.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Szept. 4-án 5 % Metalliques 71.75 frt. Kamat — 5 % Nemzeti kölcsön 74.75 frt. 1860 Kölcsön 109. — Bankrészvény 975. Hitelintézeti részvények 242 London 109.75 ft. st. Ezüst 103.85 Cs.kir. arany 527. Napoleonor 8.81. — Urbéri kötvények: Magyarországi 78.35. Temesi 77 Erdélyi 7550. Horvátországi 80. —

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Jelzalog kölcsönöket

A birodalom bármely részében, telekkönnyezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzviszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig a legelőnyösebb módot melletti föltételekre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. Általános.

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, Óvár, bástya utca 6 szám. Ugyanott van a nyitrai gépgyár erdélyi egyedi forrártára, hol mindennemű gazdasági gépek kaphatók vagy megrendelhetők.

Nagyobb gépeknél részletfizetések is elfogadhatnak (Értekezhetni posta útján, vagy személyesen napon, d. u. 1-4-ig)

Hirdetés.

Szab. kir. Kolozsvár város Belső Szolnok vármegye Kabalapatka helységében lévő m. é. 1000 hold területű és bükkszerű erdőbeli idek makk termése folyó évi szeptember havá 15-én Kabalapatkán a helyszínen el fog árverés útján adni, hozzá szólanó kívánók lássák el magokat 50 ft. bántpénzzel, az árverés bevégeztével a bér összege a város kiktűndő biztosa kezére azonnal le fizetendő lesz.

Szab. kir. Kolozsvár város Tanácsától augusztus 25-én 1874.

Elnök helyett: MAGYARI s. k.,
tanácsos.

Szám 3720. — 1874.

(332)

(1—3)

Árverési hirdetmény.

A kolozsvári bányagazgatóság részéről közírt tételik, miszerint a gy.-fehérvári volt pénzverdehez tartozó, a várostól 3—4 órányira fekvő kisfaludi állam-birtok, nyolcz catást. hold és 1030 négyszögöl területtel, a rajta lévő nyújtógép pel az Ompoly vizén, mely lisztelő malomná könnyen átalakítható, továbbá 4 szobás lakházzal, pinczéssel s több mellék épületekkel együtt a m. kir. pénzügyminiszterium jóváhagyásának fenntartása mellett a gy.-fehérvári városház épületében f. évi október 5-én (ötödikén) déli 10 órakor a tőbbit ígérőknek szóbeli nyilvános árverés útján el fog adni. Az árverési, valamint az adás-vevési szerződés a gy.-fehérvári kt. tanács ígató hivatalában és az itteni bányagazgatóság irodájában megtekinthetők.

Kolozsvárt, 1874. szeptember-hó 1-én.

Magyar keleti vasut.

Ajánlati csőd.

A magyar keleti vasut összes vonalait üzemeltető a jövő 1875 évben szükséglen-dő tiszonyolozóerőül jó minőségű bükkt vagy tölgy tűzölfa szállítására ezennel ajánlati csődöt hirdettünk. Az 6 láb hossz-, 6 láb magasság- és 3 hüvelyk felülrakással, a hasábok pedig 36 hüvelyk hosszal számíthatók; megjegyezzük azon-ban, hogy a szükséges mennyiség 54 hüvelykes hasábokban is szállítható, ez eset-ben mindazáltal, 6 hüvelyknyi felülrakást fognak követelni, hogy továbbá tölgyfának egyenlő körülmények között a bükkt fölött előnyt adnak.

A számlázott szükségletből 12,000 öl a Nagyvárad kolozsvári vonal, 6000 öl pedig többi vonalaink valamely állomására szállítandó. Az ekkép megosztott szállít-ás esetleg két külön vállalkozó által is elnyerhető lesz.

Felhívjuk ennek folytán a vállalkozni szándékozókat, hogy lepecsételt ajánla-taikat kivétel ezen felirással „Ajánlat tűzifa szállításra” legkésőbb folyó évi szeptember-hó 20-ának déli 12 óráig az alóli főigazgatóságnál (Feren-cz József rakpart, az I. magyar általános biztosító társaság épületében) benyuj-tani, s egyidejűleg bántpénzt 5 % -ot készpénzben, vagy magyar földiehermen-tesítési, avagy vasuti kölcsönkötvényekben, vagy végül magyar földhitel-intézeti pa-pirokban, a napi árfolyam szerint számítva külön borítékban, melyen a csatolt érték részletezendő, főpénztárunkhoz beszolgáltatni szíveskedjenek.

A fennebbi határidőn túl vagy bántpénz nélkül beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlott egységi ár, tekintettel a fának az érintett vonalak állomásaira díj-mentesen történő szállítására, osztrák értékben határozottan megszabandó, nemkülön-ben az ajánlat alapjánul szolgáló hasábhossz is pontosan megjelölendő.

A szállítási határidők és egyéb feltételek az alóli főigazgatóság anyagszer-kezelési osztályában reggeli 8 órától, délután 2 ig naponta megtekinthetők.

A szállítandó mennyiség fennebb érintett felosztását illetőleg, megjegyezzük még, hogy ezen felosztás az ajánlott egységi árak jutányosságához képest csele-g változást fog szenvedni, hogy továbbá az ajánlatok megírásánál nem csupán az árak, de egyéb körülmények is, mint a fa minősége, a kijelölt szállítási állomás kedvezőbb fekvése stb. szinté tekintetbe fog vétetni.

Budapest, 1874. augusztus-hó 29-én.

A főigazgatóság.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

Főraktár Nagy-Várad Sz.-László tér.

P. MAYER FARKAS

Első érmelléki

BOR-

NAGYKERESKEDŐ

Kolozsvárt bel-középutca Kisegítő épület alatt.

Bátorokodom a n. érdemű közönséggel, ugyazintén az eddig is ismeretes tisztelt üzletbarátimmal tudatni, miszerint itt helyben évtize-dek óta folytatott

bor-nagykereskedésemet

a n. érd. közönség kényelmére, egy nyilvános állandó üzlet alakítottam át, hol is mindennemű asztali, csemege, fehér vagy vörös, bel- és külföldi borokkal, francia és magyar pezsgőkkel üvegekbe, vagy veder, akó és hordó számára, mindenkor ki-szolgáltatni képes levedek.

Több mint 30 év óta fennálló legjobb hírből lévő bor üzletem remélmem engedi, hogy a n. érd. közönség becses pártfogását kiérdem-lem, mi legfőbb törekvésem lesz.

Tájékoztató alatti árjegyzék szolgáljon u. m.

Asztali borok 1 kupás	Csemege borok 1 bottellia
1834-beli . . . 1 ft 40 kr.	1834-beli . . . 1 ft 50 kr.
Igen finom 1 kupás	Neszmélyi, magyarai
1834-beli . . . 1 ft 48 kr.	1 bottellia . . . 1 ft 50 kr.
1/2 Bakar 1 kupás	Risling . . . 1 ft 70 kr.
1834-beli . . . 1 ft 60 kr.	Muskotály . . . 1 ft 80 kr.
Budai vörös 1 kupás	Egri vörös 1 bottellia . . . 1 ft 50 kr.
1834-beli . . . 1 ft 60 kr.	Budai Sashegyi 1 . . . 1 ft 70 kr.
Az üvegezt 12 kr. betétet	Ausztriai 1 bottellia
és anyyiba visszavétel.	80 kr. . . . 1 ft.
Csemege borok 1 bottellia	Bordeaux vörös 1 bout.
1868-beli . . . 50—60 kr.	2 ftról . . . 3—50-ig.
Csemege borok 1 bottellia	Rajnai . 2 ftról . 3—50-ig.
1862-beli . . . 80 kr.	Magyar pezsgők 80 krtól 1—50-ig.
Csemege borok 1 bottellia	Roederi . 1—60-krtól 3 ftrig.
1858-beli . . . 1 ft — kr.	Cremant Rosé 1—80 . . 3 ft.
	Aubertin . 2 ftr. . . 4 ft.

Nagyobb megrendeléseknél, valamint kereskedők illendő árengedése részestínek.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek utánvétel mellett is.

Arjegyzékek kívánatra ingyen.

Számos lát gátásért esd

Teljes tisztelettel:

P. MAYER FARKAS,
első érmelléki bor nagykereskedő.

Hirdetmény.

A kolozsmonostori alap. urad. gond-nokság által közírt tételik, hogy a Manó Antal-féle hójai urad. szőlő, f. évi nov. 1-ől napjától kezdve, hat egymásután kö-vetkező évekre, f. évi szeptember 14-én az urad. irodában megtartandó ár-verés útján, haszonbérbe fog adni.

Kolozsmonostoron, 1874. aug. 28-án.

(333)

(1—12)

27 kr.

Gyári raktár:

Bécs, Fünfhans, Schönbrunnerstrasse 36.

Egyetlen ily kitiű és jó minőségben, legza-dagabb választékban sima és csikos gypjuruha szö-vetek, valódi színű batist, creton, vászón, chiffon, ágysínat, folyó szőnyeg, matracsínat, snülparkét, damaszt-kendők, asztalkendők, kraválik, len-zsebkendők és még sok más divat- vászón- és gypot-cikkék rőfe, vagy darabja 27 kr. az első gyári raktárban

Bécs, Fünfhans, Schönbrunnerstrasse 36.

Azon helyzetben vagyok továbbá, hogy t. vá-sárlóimnak jó ösz- és téli kelmékkel, t. i. 1/2 széles, minden színi egész finom cachemirekkel, 1/4 széles wattmollokkal és 1/2 széles ripsekkal meglegő olco árban szolgálhatok.

Mustrák kívánatra ingyen.

Bérmentesen.

(1—2)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)

(330)